

La mirada de la turista Wharton

Durant la Primera Guerra Mundial, la novel·lista nord-americana Edith Wharton va fer un periple d'un mes pel Marroc. Fruit d'aquell viatge és *En Marruecos*, una crònica sobre un país que aleshores era una colònia de dues metròpolis europees: França i Espanya.

EN MARRUECOS

 EDITH WHARTON

 COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA»

---

 215 PÀGINES / 978-84-8191-922-6 / 20 EUROS

 EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2009

Edith Wharton obre *En Marruecos* amb una declaració d'intencions. Assegura que –parlem de 1917–, al seu parer,

falta una guia de viatges pel Marroc i que potser ella hauria de posar-hi remei, però que les presses amb què visita l'aleshores protectorat de França i Espanya, no li permeten un estudi pausat dels llocs per on passa. Wharton recorre el Marroc durant un mes. Una trentena de dies per enllaçar l'Atlas amb Fes, a bord d'un cotxe militar i a través d'unes carreteres –més bé camins– que, si en la zona francesa, eren precàries, en l'espanyola eren pràcticament intransitables. La novel·lista nord-americana, però, viatja en bona companyia: la de l'esposa del general Lyautey, el cap militar de la metròpoli francesa, i el seu seguici.

El Marroc que descriu Wharton es troba perfectament dominat per les autoritats franceses, que han començat a invertir tant en la construcció d'infraestructures com en la rehabilitació d'alguns monuments que corren perill. I l'autora dóna fe d'aquests treballs, de l'esplendor dels palaus i les mesquites, del perfil robust de les alcassabes, de la peculiar fesomia de les ciutats amb què va trobant-se. De la llum que les perfila. Tot ben amanit d'algunes dades històriques que, sense abusar, situen el lector i l'ajuden a mirar millor els monuments que Wharton ens presenta. El Marroc que visita l'escriptora és encara un lloc

verge. Després de la Primera Guerra Mundial, el nombre de carreteres es multiplicarà, els vells palaus reformats començaran a convertir-se en hotels i les velles ciutats polsoses passaran a constituir un reclam per a un fenomen que tot just acaba de començar: el turisme.

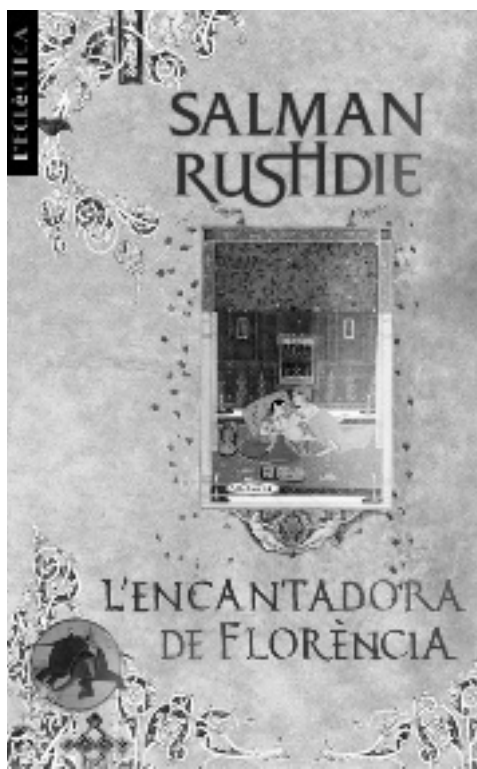
L'interès de Wharton, però, ja és plenament turístic. Li interessa la història que s'endevina al darrere del panorama que contempla i en deixa escrit un capítol. Li interessen els edificis, les ciutats (Rabat, Marràqueix, Fes...), que visita i, igualment, dedica un apartat a l'arquitectura marroquina. Li interessen les grans festes que té la sort de contemplar i que li semblen d'un exotisme atractiu i la vida en els harems, un dels quals –i únicament gràcies a la condició de la seua acompanyant– li és permès visitar. I en deixa constància ferma. Però, a diferència d'altres compatriotes seus, Wharton és una turista, no una viatgera. Li interessa mirar, però no compartir la mirada de les persones que es troba. No hi ha, en tot el llibre, cap intent seriós d'aproximació a la realitat quotidiana de la gent que topa amb la comitiva, cap temptativa de mesclar-s'hi. De conviure-hi. De manera que, finalment, *En Marruecos* s'acaba pareixent més a una guia turística que no a un llibre de viatges.

□ Vicent Usó

Lletres Valencianes, nº 26

Històries encadenades

Salman Rushdie torna amb *L'encantadora de Florència* a les seues arrels, plenes de màgia i d'històries d'encantaments. S'hi barreja la història i la faula en una reconstrucció màgica d'aquell període de lluites i imperis que va donar peu al naixement de la Índia.

L'ENCANTADORA DE FLORÈNCIA

SALMAN RUSHDIE

TRADUCCIÓ DE MARTA PERA CUCURELL

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 161

360 PÀGINES / 978-84-9824-410-6 / 22,90 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Salman Rushdie ha estat un home que s'ha obert al món amb una decisió i passió que no han estat enteses. «Quan vaig començar a escriure –afirma– tenia la idea d'expandir el món que m'envoltava, però hi ha gent que no vol un món més obert.» Així doncs, l'autor, que va créixer enmig de faules de tot tipus, ha trobat en la literatura la manera de transmetre aquesta passió màgica per les històries, tan present en la cultura popular de l'Índia, on abunden els contadors d'històries.

En aquest sentit, *L'encantadora de Florència* suposa en el camí ja traçat per Rushdie, un nou pas cap a l'encontre amb la seua cultura –no oblidem que la majoria de les seues obres de ficció estan ambientades a la terra on va nèixer, l'Índia. I per a donar aquesta passa, Rushdie ha recreat l'origen del seu país en el relat d'una passió amorosa. Així doncs, l'autor se centra en la història

del segle XVI, just quan s'inicia la construcció d'una nació, en un moment en què dos mons ben diferents, la Florència dels Medici i l'imperi Mongol, s'entren.

El relat que ens conta l'autor angloindi és una història llegendària que transita des de Mongòlia fins a Florència, escrita per tal de ser beguda a glops curts i en una copa delicada. Si bé està teixida amb un ritme poderós i dinàmic, i construïda sobre una acrobàcia verbal i una imaginació prodigiosa, l'estil de la novel·la arriba, en ocasions, a apoderar-se del sentit de la història.

El llibre, que comença com ho fan els relats llegendaris, presenta un viatger procedent d'Europa, Mogor dell'Amore, que arriba a una cort i, un cop presentat a l'emperador Jalaluddin Akbar, el més gran dels emperadors mongols, es llança al relat d'una història fascinant, a través de la qual vol seduir els oïts de l'emperador. Amb una estructura, doncs, d'històries encadenades, de *mise en abîme*, a la francesa, aquestes històries que no cessen, penetren una dins de l'altra, contades amb màgia, per tal de tenir encantat l'emperador i perllongar la visita del viatger, qui, en el fons, busca ser acceptat dins de la cort. Una manera de fabular que evocarà als lectors *Les mil i una nits*.

Immers en l'aire fantàstic i misteriós del relat, propi dels contes orientals, el lector coneix no sol com es va gestar el major imperi mongol de la història, sinó també la vida florentina del Renaixement, i ho fa a través de tres amics –personatges històrics– units pel mateix destí que unirà també els dos regnes.

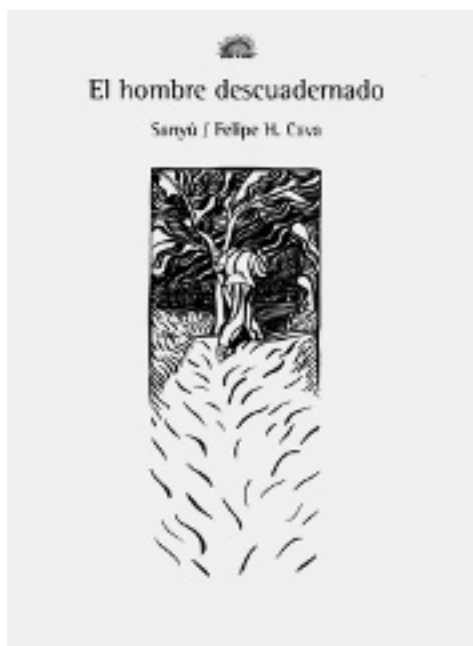
Així doncs, Rushdie dóna forma a un relat de fons històric amb un esforç d'imaginació i erudició admirables, en el qual, a pesar de ser tres homes el fil conductor, és la presència dominant i permanent de dues dones dotades de poders màgics allò que marca el destí de tots aquells que apareixen en la trama de la història.

Com bé poden imaginar els lectors, *L'encantadora de Florència* és una novel·la que s'ha de llegir amb atenció i predisposició, perquè és un relat sinuós, farcit de noms i esdeveniments, que no dubta a saltar d'un lloc a un altre en el temps, quan així ho necessita, on el detall crida al detall, i on, a pesar de la bellesa i de la brillantor del relat, hom corre el risc de perdre el fil i el sentit de la història.

□ Lourdes Toledo
Lletres Valencianes, n° 26

Entre els racons de la infecció

Inspirat per la malaltia i la mort de la seua mare, Felipe H. Cava elabora un relat de caràcter subjectiu amb la brillant aportació gràfica de Sanyú, els traços del qual encaixen a la perfecció amb allò que se'ns narra en aquesta història d'agonies.

EL HOMBRE DESCUADERNADO

SANYÚ - FELIPE H. CAVA

---

84 PÀGINES / 20 EUROS / 978-84-96730-33-5

EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2009

A propòsit d'aquest àlbum entrevista-va feia poc Daniel Tomás al guionista Felipe H. Cava en la publicació valenciana *La Cartelera* (3/11-4-2009), del diari *Levante-EMV*, on l'entrevistador afirmava haver detectat un pas d'allò més polític a allò més personal en l'obra del guionista; es tracta d'un trànsit que, en aquestes mateixes pàgines de *Lletres Valencianes*, podem observar mitjançant les ressenyes d'obres tan dispars com *Tal como éramos* i aquesta mateixa. Des de plantejaments que, igual com els de Manuel Vázquez Montalbán, pretenien donar veu als qui no n'havien tingut –com afirma l'autor mateix en l'entrevista–, és a dir, des del que podríem considerar casos que sovint eren gairebé d'intrahistòria unamuniana, passa a una obra profundament subjectiva, centrada en els sentiments personals i en la penúria de l'existència humana, com la que ara ens ocupa. Això sí, la narració apareix protagonitzada per figures tan conegudes i amb una veu tan pròpia com les dels escriptors Guy de Maupassant o Gustave Flaubert, cosa que ja serveix per a oferir una idea aproximada de les ambicions dels autors i, per això mateix, fa témer el pitjor dels fracassos. Resulta tota una troballa, però, descobrir en *El hombre descuadernado* un text magníficament escrit que,

d'alguna manera, conviu molt bé amb la irrealitat dels dibuixos en blanc i negre, traços amb un estil propi tan marcat que fins i tot de vegades ens fan oblidar que llegim un còmic per creure'ns al bell mig de paisatges mentals tan malaltissos com brillantment reflectits. Però la sorpresa no és tanta si tenim en compte que la introducció mateix de Felipe H. Cava i la seua traducció d'un relat del 1828 –*L'Éclipse*, de Jules Janin, sobre una boja enamorada del sol– deixen ja pocs dubtes quant a l'excel·lent nivell literari de l'obra. Una obra intimista i difícil, però que paga la pena conèixer ni que siga per comprovar la qualitat gairebé impecable d'alguns còmics del mercat espanyol i, en concret, dels que sol publicar amb general encert l'editorial alacantina de Paco Camarasa.

□ Felip Tobar
Lletres Valencianes, n° 26

Dos mujeres

Conflictos que pese al paso del tiempo no cesan de supurar. Dos mujeres de extracción social muy distinta pero que acabarán unidas por los acontecimientos. La vida duele. Y el tiempo no lo cura todo.

HIJAS DE LA LUNA

FERNANDA ZABALA

COL·LECCIÓ «NARRATIVES EL NADIR»

199 PÀGINES / 978-84-935601-2-6 / 15 EUROS

EL NADIR, VALÈNCIA, 2008

La hija de los caseros echa la vista atrás para rememorar. Ella, que un día quedó huérfana con su hermana Sara, quiere recordar a Evangelina, la mujer del marqués de Playa-rota, que quiso cuidarlas; a Dimas Expósito, ese hombre gris y bueno que tenía una mercería y que en sus ratos libres hacía las veces de bibliotecario del pueblo, único pariente de las niñas; a tía Cecilia, a su hijo Max, a Plácida, la hija de los marqueses cuya sombra, mejor aún, cuya figura perdura en el tiempo para bien y para mal... La proximidad con el mar sume a la protagonista en un estado de cierta melancolía que la lleva a desbrozar capítulos en el tiempo.

La recreación de una vida marcada por acontecimientos del pasado permite trazar a su autora un cuadro costumbrista de una época pretérita, en modos y maneras socialmente desfasados pero que, por alguna razón, nos resultan entrañables, tal vez como descifra-

dores, o continuadores, de un presente. Algo parecido a lo que el lector experimenta ante una obra que quiere remontarse hasta el comienzo de sí misma. Como hizo el narrador de la Recherche proustiana. La protagonista, aquí, da una impresión pareja: es consciente de que le sobrevivirá el tiempo pasado y que le provoca, le seguirá provocando, un dolor apenas perceptible pero duradero. Tiene enfrente de sí, omnipresente, a Plácida. Ella (pero no sólo ella: también el marco geográfico: las islas Silas, La Fenicia y Playarota, Noé), es prueba de que el pasado existe y que, ironías del destino, sigue marcando su presente. Todo ello lo irá anotando Cecilia bajo la forma de un diario que lleva entre Fenicia y Silas en apenas seis jornadas.

El paso del tiempo, hurraño y esquivo, es, pues, el gran tema de esta novela. De sus marcas indelebles, de su capacidad para no dejar nada en pie. Lo resumen muy bien los versos del poeta Carlos Marzal que la autora ha querido clavar en el dintel de estas páginas y que merecen ser reproducidos aquí: «La lluvia, el sol y el viento han desleído / la arcilla que el cantero impuso pura, / y sobre el muro hay un color arcano, / una totalidad de cicatrices, / un espejo de arrugas: / el almagre».

La autora de esta novela, segunda en su haber, es una mujer que se ha destacado por sus colaboraciones en el diario que fundara uno de los eximios representantes de nuestra *Renaixença*, don Teodoro Llorente (esto es, *Las Provincias*), y por el ciclo que reúne a destacados escritores en el Palau de la Música de Valencia, «Literatura en el Palau». Ha escrito diversos libros en torno a temas valencianos (*Leyendas y tradiciones valencianas*, *Ciento veinticinco valencianos en la Historia* o *La Valencia de los años 50*). Además, Fernanda Zabala fue galardonada con el premio Ciudad de Valencia en su edición de 1988 por su anterior novela, titulada *Breves de soledad*.

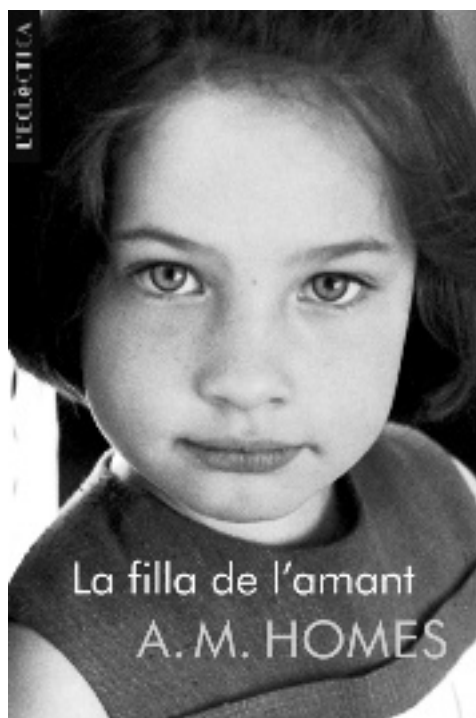
□ *Rafa Martínez*
Lletres Valencianes, n° 26

A la recerca de la identitat perduda

En *La filla de l'amant*, l'escriptora nord-americana A.M. Homes ens sorprèn amb una de les seues narracions més personals al voltant del tema de la identitat de l'ésser humà. A.M. Homes ens conta en primera persona el trasbals que li produí l'aparició sobtada de la seua mare biològica trenta anys després del seu naixement i el conflicte que aquesta situació causà al si de la seua família adoptiva i en la seua pròpia vida.

LA FILLA DE L'AMANT

A.M. HOMES

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 158

225 PÀGINES / 978-84-9824-353-6 / 17 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2008

Fóra agosarat d'afirmar que *La filla de l'amant* és una novel·la original, més encara si tenim en compte la proliferació en aquests darrers anys de la narrativa de ficció autobiogràfica, a la qual pertany aquesta novel·la. Però, si més no, haurem de reconèixer que Homes ens ofereix en aquesta novel·la una de les seues narracions més personals, punyents i descarnades, la qual cosa, altrament, no ens hauria de sobtar en excés pel fet que l'escriptora ha estat considerada per la crítica nord-americana com una de les reines de les «*bad-girls* heroines» i una de les millors retratistes de la depravació contemporània. En això no és fàcil estar en desacord amb la crítica; però, pel que fa a la qualitat literària de *La filla de l'amant*, què volen que els diga, se'm fa bastant més difícil estar-hi d'acord perquè, si bé es

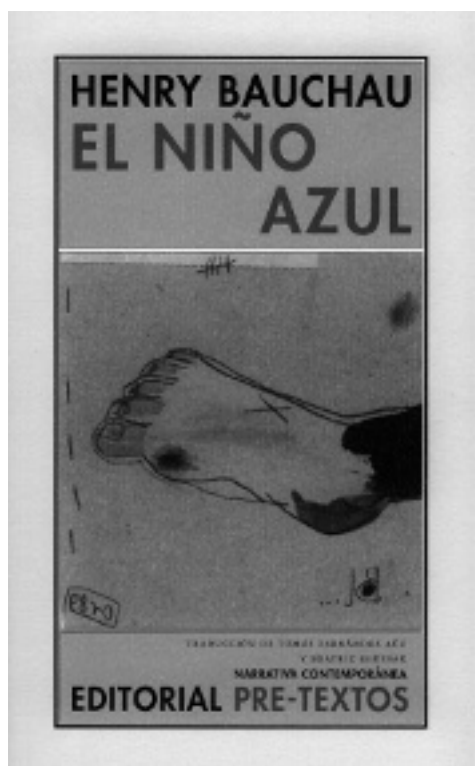
tracta d'una novel·la força ambiciosa en el seu plantejament inicial, també cal dir que es tracta, i és una llàstima, d'una novel·la fracassada en l'execució, sobretot a partir del segon capítol, moment a partir del qual la lucidesa de les seues reflexions, la profunditat psicològica dels personatges i la intensitat emocional de la història comencen a decaure de manera considerable. Tal com dèiem abans, la principal matèria narrativa de *La filla de l'amant* és la vida d'A.M. Homes i, més en concret, el fet que es configura com l'eix al voltant del qual gira la narració és l'adopció de l'autora, recent nascuda, per part de la família Homes i el descobriment, a l'edat de trenta anys, que la seua mare biològica, Ellen, està buscant-la, i fins i tot assetjant-la, amb la intenció d'establir contacte amb ella. L'adopció de l'escriptora fou aparaulada abans del seu naixement, atés que la seua mare biològica era una dona soltera que mantenia una relació amb un home molt més major, casat i amb fills. Òbviament, una relació com aquesta en la dècada dels seixanta mai no podia ser ben vista i, en conseqüència, la petita Amy hagué ser donada en adopció a una família amb més i millors possibilitats econòmiques. Fins ací convindrem en què la història que sosté la novel·la és interessant. I és

que, en realitat, ho és. La reconstrucció d'una identitat perduda comença a obsessionar l'autora fins al punt d'examinar hemeroteques, arxius municipals i arbres genealògics en diferents pàgines webs. Però aquest procés de reconstrucció familiar, aquest procés de reconstrucció de la identitat perduda que en definitiva és o hauria d'haver sigut el moll de la qüestió, es converteix en el mer relat d'una sèrie d'investigacions burocràtiques per tal d'esbrinar la procedència de les seues famílies, la biològica i l'adoptiva, que van fent que la intensitat de la novel·la disminuisca progressivament a mesura que avancen les pàgines. Tanmateix, el fet d'acarar-nos amb una novel·la ambiciosa, ja fa que pague la pena de llegir-la.

□ Salvador Ortells Miralles
Lletres Valencianes, n° 26

De la capacidad redentora del arte

El escritor y psicoanalista belga Henry Bauchau (Malines, Bélgica, 1913) relata en esta novela un capítulo autobiográfico: de cómo salvó del embrutecimiento a un niño a través de la formación artística. El arte como forma de vida. Como escape. Y como redención.

EL NIÑO AZUL

HENRY BAUCHAU

TRADUCCIÓ DE TOMÁS FERNÁNDEZ I BEATRIZ EGUIBAR

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA»

401 PÀGINES / 978-84-8191-902-8 / 30 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2008

Orion es un niño problemático que cursa sus estudios en un centro de día de París, o mejor, «un muchacho de trece años en quien se suceden la aplicación, las fuertes inhibiciones y los accesos de furia». Un psicótico. Véronique es una profesora sin contrato fijo a la que se le ofrece, para seguir en el puesto temporal que ocupa, hacerse cargo de este alumno. Antes, ella se fijó en el niño, en su particular carácter, en el dibujo de una isla que le pareció «muy bonito».

Véronique observa a su alumno y anota. Su capacidad de análisis y comprensión la llevan a vivir esta experiencia como algo único. Le cuenta el mito de Teseo y el minotauro y lo anima a dibujar. Prueba a estimularlo. Los dos pasan a habitar una isla propia. Véronique entiende qué le pasa a Orion: «Es el producto de cierto pensamiento moldeado en todo el mun-

do por la televisión y la publicidad». Algo que la agita, que la rebela, que le hace sentir parte del «pueblo del desastre» que es nuestra época.

Orion se transforma. Coge confianza con su tutora. Le cuenta sus sueños. Se desahoga, se expresa, con ella. Y ella, un trasunto del autor, lo va guiando allá por donde ve indicios de luz, de salida, de éxito, para un niño que un día se hará adulto y tendrá que escoger un camino. Ese camino, Véronique lo entiende así, es el del arte. La terapia dará resultado y Orion tendrá que volar solo. La pintura y la escultura serán sus aliados.

El niño azul es, en fin, la hermosa historia de dos personas que se lanzan a la resolución de los conflictos que toda vida contiene en sí. Más o menos graves. Resolubles con esfuerzo y empeño. Una bonita moraleja que no ha de defraudar ni al más escéptico.

El autor, Henry Bauchau, tiene tras de sí un largo currículum vital y profesional. Hizo estudios clásicos y se doctoró en Derecho en su juventud. Sin embargo, el psicoanálisis y la escritura marcaron profundamente su devenir tras una grave depresión que sufrió en 1948. En adelante (su psicoanalista, Blanche Reverchon-Jouve, pieza capital en su literatura, le propuso tal co-

sa) se puso a escribir poesía, teatro y novela. El drama de la guerra (militó en la resistencia contra los alemanes) acabó para él de este modo. Acabará combinando la escritura con la fundación de un colegio (Institut Montesa-no) en Gstaad, pero llegada la sesentena se ve obligado a buscar trabajo: aquí es cuando empieza a trabajar en un hospital de día (La Grange Batelière) para jóvenes con problemas, experiencia que inspirará la novela que recientemente vio la luz en castellano (publicada originalmente por Actes Sud en 2004). A sus noventa y seis años sigue escribiendo, no sin esfuerzo. Merece, con justicia, el calificativo de «superviviente de las letras». No es para menos.

□ *Rafa Martínez*
Lletres Valencianes, nº 26

Tafanejant en les vides privades

Una novel·la que s'enceta en un present tranquil d'una dona que sembla que ha fet ja el seu camí vital. Però enmig de la calma sempre hi queden restes de les tempestes, que ens faran evocar els antics episodis viscuts. Després del retrat de les experiències de Pippa podem arribar a pensar que el present pot fer quasi oblidar el passat, però tard o d'hora sempre hi ha esclatxes per on suren les vides privades que tots hem tingut.

LES VIDES PRIVADES DE PIPPA LEE

REBECCA MILLER

TRADUCCIÓ DE RAMON MONTON

COL·LECCIÓ «L'ECLÈTICA», 162

296 PÀGINES / 978-84-9824-413-7 / 18 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Qui va dir que la vida era un línia recta? Aquesta mateixa pregunta es podria fer l'escriptora i la protagonista d'aquest llibre. La primera, Rebeca Miller, mai podrà dir que el seu entorn, i més concretament els seus avantpassats, no han tingut gens d'influència en la seua trajectòria. Filla del dramaturg Miller i de la fotògrafa Morath, i casada amb l'actor Daniel Day-Lewis –amb qui te dos fills–, l'escriptora, nascuda l'any 1962, ha viscut envoltada de talent i d'èxit. No entrarem ara en el debat sobre si el fet de vindre d'una família d'aquest renom pot resultar positiu o negatiu. Per a alguns, el fet de tindre un cognom reconegut serà la clau necessària per a obrir moltes portes que per a la resta de mortals resten tancades. No obstant això, la posició contrària pot opinar que tindre un pare amb aquest nom pot suposar una llosa que els farà viure a la seua ombra i sota

sospita. Per tant, l'escriptora ja ha sabut sobreviure al seu present, sense poder deixar de banda el seu passat. Per l'altra banda, per a la protagonista, Pippa Lee, la vida tampoc és una línia recta. Pippa és una dona de 50 anys casada amb un famós i milionari editor de 80 anys, amb qui ha tingut dos fills. La salut del marit els portarà a retirar-se a una urbanització apartada per acomiadar-se d'aquesta vida amb tranquil·litat i repòs. Però, tot i que ella mateixa no n'és conscient, Pippa encara no està preparada per emprendre aquesta recta final. Uns inexplicables actes de somnambulisme la despertaran d'aquesta letargia per demostrar que el passat pot tornar com menys ho esperes.

Miller aprofita la tècnica del *flashback* per tornar enrere en el temps i descriure totes eixes vides privades que Pippa ha anat deixant pel camí. Des de la seua infantesa i adolescència, amb moments d'enfrontament i fugida del seu cau familiar. L'experimentació sexual, la desorientació vital o la manca de referents són alguns dels elements que van marcant diferents etapes i basteixen un esperit rebel que vol trobar el seu lloc al món.

I de sobte, quan ja ha lluitat en mil batalles i ha creat el seu segell de dona inconformista, Pippa Lee es troba amb el destí d'Emma Bovary. Un ric editor, 30 anys més gran que ella, cau sota les

seues arts de seducció i li oferirà un recer on oblidar les tempestes de les seues anteriors vides. Pippa demostrarà que aconsegueix allò que es proposa i es posarà enmig del matrimoni de l'editor i la seua dona per intentar deixar de ser la «bestiola abandonada i adoptada com un animal domèstic d'aspecte decent, una mena de representant de l'ordre del naufragi». L'editor li oferirà la protecció i la tranquil·litat que el seu instint li exigeix. Però la vida no sempre és un línia recta, i el passat sempre torna (encara que siga en somnis). I aleshores, tot canvia el seu rumb.

Miller ens ofereix en aquest debut novel·lístic un relat amb una conjugació de ritmes que aconsegueixen atrapar al lector. Des d'un present inicial relaxat, ens trasllada a un passat turbulent on la prosa aconsegueix superar la tragèdia dels fets amb un justa dosi d'ironia. I finalment, un trepidant joc de diàlegs que ens porta cap al desenllaç.

A la fi, Rebeca, Pippa i el lector són conscients que el passat sempre torna, i quasi sempre per decidir el futur.

□ Ricard Peris
Lletres Valencianes, nº 26

Assumptes de compromís

L'antologia *Tal como éramos* recull una mostra representativa dels treballs d'El Cubri, pseudònim d'un col·lectiu integrat, entre d'altres, per un autor tan representatiu del còmic espanyol actual com Felipe Hernández Cava.

TAL COMO ÉRAMOS

EL CUBRI

164 PÀGINES / 978-84-96730-27-4 / 21 EUROS

EDICIONS DE PONENT, ALACANT-SEVILLA, 2008

Tot i que el títol del recull és el mateix que el que va tenir en castellà el film de Sidney Pollack *The Way We Were* (1973), i l'època originària de les historietes d'aquesta antologia ronda generalment també la d'aquella pel·lícula, no és Pollack sinó Stanley Kubrick qui donà nom al col·lectiu d'autors compromesos que signa aquest volum. Ho explica Antonio Martín en el seu text d'introducció, «Larga vida a El Cubri», on observem també el profund coneixement del mitjà que sol demostrar aquest teòric, mitjançant, per exemple, l'esment d'un Carlos Giménez ja en actiu que es troba ara mateix també de plena actualitat per la seua candidatura al premi Príncep de Astúries de les Arts, avalada per gent tan diversa com Carlos Pacheco o Antonio Fraguas, *Forges*. Els treballs del col·lectiu, integrat pels il·lustradors Pedro Arjona i Saturio Alonso, a més de Felipe H. Cava, es caracteritzen fonamentalment pel que podríem anomenar «còmic de compromís» amb voluntat experimental, cosa que és més visible en obres com ara la impactant portada de la revista *Cau* (amb el conegut comte duc d'Olivares pintat per Velázquez cavalcant un tanc en lloc del seu corser), i menys en unes altres igualment destacades de l'època, com ara

l'auster disseny dels llibres de l'editorial Siglo XXI.

I és que només fullejant *Tal como éramos* resulta ben probable que molts lectors s'adonen que han vist alguna obra d'El Cubri sense saber-ho, fins i tot (o sobretot) aquells que durant la Transició tenien alguna inquietud diguem-ne intel·lectual, encara que no volgueren acostar-se als còmics ni per casualitat. L'antologia recull pràcticament tots els temes polítics candents de l'època, encara que alguns, per no dir tots, ho continuen sent: el conflicte entre Israel i Palestina, els cops d'estat a l'Amèrica del sud, la pena de mort, la lluita de classes, la guerra del Vietnam... hi apareixen sota una perspectiva que potser avui sembla uniforme i fins i tot dogmàtica en alguns casos –l'*actuació* de Henry Ford resulta gairebé sagnant–, però de tota manera sempre resulten interessants per l'ús trencador que fan del llenguatge del còmic i també perquè, gràficament, molts semblen haver estat creats ahir mateix (recorden fins i tot l'estil de dibuixants nord-americans molt més recents, com ara Jae Lee, i encara que sembla que estic dient una bajanada, crec que és més aviat un elogi). En suma, i al marge d'altres valoracions, *Tal como éramos* resulta un valuós document magníficament editat.

Un secret inconfessable

Josep Ballester s'estrena com a novel·lista amb *El col·leccionista de fades*, l'obra guanyadora del XX Premi de Novel·la Ciutat d'Alzira, on posa el lirisme al servei de la intriga per a revelar la personalitat turmentada d'un escriptor obsedit per les nenes que, amb el temps, es convertirà en cèlebre per la seua obra dirigida, precisament, als infants.

EL COL·LECCIONISTA DE FADES

JOSEP BALLESTER

PREMI DE NOVEL·LA CIUTAT D'ALZIRA 2008

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 163

203 PÀGINES / 978-84-9824-414-4 / 19 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Josep Ballester és professor de literatura en la Universitat de València i ha cultivat diversos gèneres literaris, entre ells, l'assaig, la poesia i la literatura infantil. Ara s'estrena com a novel·lista. Tot advertint que es tracta d'una observació personal, Ballester afirma que «un escriptor ha de ser capaç d'enfrontar-se a qualsevol tipus de text, sempre tot intentant fer-ho el millor possible».

El col·leccionista de fades indaga en la construcció literària d'un escriptor de renom internacional, vinculat a la literatura infantil. El llibre, que juga entre la realitat i la ficció, s'ambienta en l'Oxford victorià i es basa en fets reals: entre el llegat que Sigmund Freud es va emportar de Viena a Londres quan va fugir de l'horror nazi, hi ha els documents no classificats d'un pacient que va recórrer a la hipnosi i a la suggestió en un intent de superar l'obsessió malal-

tissa per les menors. «El meu paisatge predilecte és la pell, la geografia de les nenes de set a tretze anys. La cartografia de fada molt tendra.» Aquestes confessions apareixen en un dels escrits del protagonista, un jove professor de matemàtiques aficionat a la fotografia que s'amaga darrere les inicials C.L.D i que, amb el temps, esdevindrà un escriptor cèlebre.

La trama, de fet, és com un mosaic les peces del qual el lector haurà d'anar encaixant per tal de descobrir qui és aquest personatge. I és que, al capdavall, aquesta és una història inquietant i plena de misteri sobre un «secret inconfessable». Però la cosa no queda ací. La història indaga en la capacitat de controlar els instints més profunds de l'ànima humana; parla de la repressió i dels rosecs de consciència del famós escriptor, amb la voluntat, per part de l'autor, de desmitificar-lo. L'autor es posa en la pell del protagonista per esbrinar què sent, però no en jutja l'obsessió per les menors i deixa que ho facin els lectors. I, no obstant això, la història deixa un gust de prohibició, de frontera traspasada, de subversió, de cosa secreta. Entre altres coses, perquè es desenvolupa en una societat reprimida i repressora fins a límits inimaginables en moltes qües-

tions de la vida quotidiana. El protagonista traspasa tota una sèrie de línies que tenia prohibides i això fa que porte una doble vida. Hi ha, doncs, una clara voluntat per mostrar la part més fosca i al mateix temps més íntima de l'ésser humà. I és que la petjada de la psicoanàlisi impregna aquesta novel·la d'un to íntim, privat, secret i, fins i tot, inconfessable. Ballester fa coincidir en les pàgines d'aquesta novel·la dos personatges de gran influència en els seus camps respectius: el popular escriptor que signa com a C.L.D. i Sigmund Freud, el màxim representant de la psicoanàlisi. De la mà de tots dos, el lector haurà de recompondre els fets d'una novel·la d'estructura «fragmentada», alhora que descobreix la vertadera identitat del protagonista. I és que es tracta d'un text on el joc amb el lector està molt present.

□ *Alícia Toledo*
Lletres Valencianes, n° 26